

ظرفیت سنجی لایحه تقسیمات سیاسی در توسعه پایدار سرزمینی^۱

مهدی عارف پور: دانشجوی دکتری گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
رحیم سرور^۲: استاد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
علی‌رضای استعلاجی^۳: استاد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، واحد یادگارآماده "شهری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

Capacity assessment of the bill of political divisions in sustainable territorial development

Abstract

"Country divisions" are one of the dimensions of the political organization of space. All governments are divided into smaller units for political and administrative purposes, and each of these units has a local administration that manages affairs. In fact, the division of a country refers to the division of the country's space into smaller units, to facilitate its administration, provide security and improve the social and economic situation. National development is based on the spatial units of the country's divisions. Therefore, there is a close relationship between the system of national divisions and national development. Accordingly, the purpose of this study is to identify and evaluate the components and variables of capacity measurement of the bill of national divisions in sustainable territorial development. The research is applied in terms of purpose and descriptive and survey in nature, as well as analytical. Data collection required for the research was in the form of documentary study, library and questionnaire. The statistical population includes experts, managers and deputies of the Ministry of Interior, out of 400 experts in the field of research, 200 samples were randomly determined using the Cochran's formula. Response spectrum tool in the form of Likert in 5 degrees very low (score 1) to very high (score 5) that was completed and weighted. Findings show that legal, managerial, institutional, content and policy components are ranked one to five. The results show that the rate of direct impact of legal and managerial components was equal to 0.649, which shows that for one unit of change in the legal component, the amount of management component will change by 0.649 units.

Key Words: Political Divisions, Land Management, Development, National Divisions Bill

چکیده «تقسیمات کشوری» یکی از ابعاد سازماندهی سیاسی فضای است. تمام حکومتها برای مقاصد سیاسی و اداری به واحدهای کوچک‌تر تقسیم می‌شوند و هریک از این واحدها دارای یک مدیریت محلی است که به اداره امور می‌پردازد. در واقع، تقسیمات کشوری به تقسیم‌بندی فضای کشور به واحدهای کوچک‌تر، برای سهولت اداره آن، تأمین امنیت و بهبود اوضاع اجتماعی، اقتصادی اطلاق می‌شود. توسعه ملی بر مبنای واحدهای فضایی تقسیمات کشوری استوار است. از این‌رو بین نظام تقسیمات کشوری و توسعه ملی رابطه تنگاتنگی وجود دارد. بر این اساس هدف پژوهش سنجی لایحه تقسیمات کشوری در توسعه پایدار سرزمینی می‌باشد. تحقیق از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ ماهیت، توصیفی و پیمایشی و نیز از نوع تحلیلی است. جمع‌آوری داده‌ها موردنیاز پژوهش در قالب مطالعه استنادی و کتابخانه‌ای و پرسشنامه بوده است. جامعه آماری شامل کارشناسان، مدیران و معاونان وزارت کشور می‌باشد که از تعداد ۴۰۰ نفر متخصص حوزه پژوهش، با استفاده از فرمول کوکران ۲۰۰ نمونه به طور تصادفی تعیین شده است. ابزار طیف پاسخگویی به صورت لیکرت در ۵ درجه خیلی کم (امتیاز ۱) تا خیلی زیاد (امتیاز ۵) که تکمیل و وزن دهی گردید. یافته‌های نشان می‌دهند مؤلفه‌های قانونی، مدیریتی، نهادی، محتوایی و سیاست‌گذاری در رتبه‌هایی که تا پنج قرار گرفته‌اند. نتایج حاکی از آن است که میزان تأثیر مستقیم مؤلفه‌های قانونی و مدیریتی برابر با ۰.۶۴۹ بوده است که نشان می‌دهد به ازای یک واحد تغییر در مؤلفه قانونی، میزان مؤلفه مدیریتی به میزان ۰.۶۴۹ واحد تغییر خواهد یافت.

واژگان کلیدی: تقسیمات سیاسی، آمایش سرزمین، توسعه‌یافتنی، لایحه تقسیمات کشوری

۱- این مقاله برگرفته از رساله دکتری با عنوان "تحلیلی بر نقش تقسیمات سیاسی در توسعه سرزمینی با تأکید بر لایحه تقسیمات" در دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات به راهنمایی نویسنده اول و مشاوره نویسنده دوم در حال انجام است.
۲- نویسنده مسئول، sarvarh83@gmail.com

مقدمه

از ویژگی‌های مهم فرایند توسعه، موزون بودن آن است و در شرایطی که فرایند توسعه دچار ناموزونی شود، اساساً تحقق توسعه دچار خدشهای جدی و بنیانی خواهد شد که یکی از مسائلی که پروسه توسعه را ناهمانگ می‌کند، مسئله تمرکزگرایی در توسعه است (طفی، ۱۳۹۵، ۷۶). توسعه نتیجه تلاش و بسیج نیروهای مادی و انسانی برای اهداف مترقبی توسعه یافته است و از این رهگذر است که فقر، بی‌سودایی، وابستگی و اختناق جای خود را به رفاه، آزادی و قدرت می‌دهند، اما موققیت در مسیر توسعه تنها با یک دید همه‌جانبه به محیط توسعه امکان‌پذیر خواهد بود. به این صورت که توسعه در جوامع مختلف تابع شرایط نهادی است که در آن جوامع وجود دارد. شرایط و نظام حاکم است که فرایند توسعه را سریع‌تر یا کندر می‌کند. امرزو، دولتها و تصمیمات دولتی یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار در شکل‌دهی الگوی سلسه‌مراتب و روابط توسعه سکونت‌گاهی است؛ به‌گونه‌ای که بسیاری از نظریه‌پردازان مسائل شهری معتقدند که با تأثیر نافذ و عظیم سرمایه‌گذاری دولتی در ایجاد کلان‌شهرها، دولتها می‌توانند در رشد شهرهای متوسط از طریق تمرکزگرایی یا تجمعی تأثیر بگذارند و توزیع معادل‌تری از جمعیت شهری و فعالیت‌های تولیدی اقتصادی ایجاد کنند (O'Loughlin, Toal, & Chamberlain-Craig, ۲۰۱۳، ۲۲۸).

یکی از عده‌ترین مسائلی که فراروی کشورهای در حال توسعه قرار دارد، دستیابی به توسعه سرزمینی و منطقه‌ای است، به دلیل اهمیت کارکرد نظام تقسیمات کشوری در توسعه این کشورها، صاحبان قدرت با تأثیر بر توسعه پایدار، سعی بر انتخاب ساختار اداری - سیاسی و تصمیمات سیاسی دارند که تأثیرگذاری بهینه در جهت دستیابی به مضمون فوق در پی داشته است. تقسیمات کشوری یکی از چارچوب‌ها و بسترهایی است که نهادهای مختلف را در دل خود جای داده و نیز از نظام مدیریتی کشور تأثیر می‌پذیرد (Muir, ۲۰۱۵، ۷۱)؛ لذا در فرایند توسعه همپای نهادهای مختلف مؤثر است. زیرا اختیارات و قدرت تصمیم‌گیری و کارکرد سیاسی واحدهای تقسیمات درون کشور که بتبه تابع نوع دولت و سیستم سیاسی در سطح ملی می‌باشد، در قالب تقسیمات کشوری متبلور می‌شود. کارکرد تقسیمات کشوری که شاید مورد توجه تمام نظامهای سیاسی می‌باشد، عبارت است از تأمین خدمات و امکانات برای مناطق نیازمند و تسهیل حاکمیت دولت تا پایین‌ترین سطح سیاسی. چرا که شاخص‌هایی از قبیل دسترسی

مناسب سکنه در واحد سیاسی به خدمات و تقویت روحیه مشارکت عمومی می‌تواند به ایجاد فضایی امن برای ساکنین نواحی و گسترش حاکمیت دولت منجر شود. نظام تقسیمات کشوری می‌تواند متنضم روش‌هایی درجهت تجدیدنظر در مقررات و روابه‌ها باشد تا از آن راه شرایط تحقق توسعه اقتصادی و اجتماعی را فراهم آورد. (Wilk, ۲۰۰۴، ۲۴۱) به عبارتی هر دولت به‌منظور برقراری نظم، امنیت عمومی، تسهیل اداره امور، تأمین رفاه مردم و مدیریت بر کشور نیازمند تقسیم سرزمین به واحدهای سیاسی - اداری مشخص و معینی می‌باشد؛ در غیر این صورت "حاکمیت دولت بر کشور" دچار اشکال و نهایتاً به اضمحلال آن و از هم‌گسیختگی کشور منجر می‌شود. درگذشته تقسیمات سیاسی - اداری به دلیل محدودیت وظایف دولت حتی‌الامکان به "حفظ نظم و امنیت عمومی و اخذ مالیات" محدود می‌شده است؛ لذا کم و کیف تقسیمات اداری - سیاسی چندان مدنظر نبوده و با توجه به ساختارهای اداری و متمرکز و یک‌طرفه و از بالا پایین دولت تقسیمات اداری - سیاسی نیز بر پایه شاخص‌های شهودی، طبیعی و فرهنگی (زبان و مذهب، قومیت) به‌منظور پاسخ به نیازهای فوق‌الذکر شکل گرفت و بحث‌هایی از قبیل نقش مشارکت مردم و استعدادهای مناطق در توسعه چندان مطرح نبوده است؛ ولی به تدریج با تغییر ماهیت و نحوه عملکرد دولتها و مداخله بیشتر مردم در ساختار اداری، قلمرو و حدود وظایف از شکل‌ستی "حفظ نظم و امنیت عمومی و اخذ مالیات" به‌سوی برنامه‌ریزی و مسئولیت‌پذیری برای پیشرفت جوامع سوق یافت، لذا ساختار اداری دولت دچار تحولات اساسی شد و وظایف آن نیز پیچیده و متعدد گردید. در نتیجه تقسیم سرزمین به واحدهای سیاسی که منطبق با ساختار جدید باشد، ضروری به نظر می‌رسید، لذا واحدهای جدید سیاسی با اهداف تمرکزگرایی سیاسی - پارلمانی و اداری اجرایی به وجود آمد (Geldermann & Rentz, ۲۰۰۰، ۴۲).

در این راستا شکل‌دهی استان‌ها و ایالت‌های جدید در قالب تقسیمات سیاسی به عنوان یک تغییر سیاست در نحوه کنترل و اداره نواحی از شکل متمرکز به صورت غیرمتمرکز، پارادایم جدیدی محسوب شده که از اواخر قرن بیست و آغاز قرن بیست و یکم در معادلات کنترل و مدیریت کشورها به عنوان یک ضرورت موردن‌توجه قرار گرفته است و از جمله اهدافی که در تمام برنامه‌ریزی‌های اقتصادی و اجتماعی از همان سال‌های اولیه انقلاب مورد تأکید بوده محرومیت‌زدایی و کاهش نابرابری منطقه‌ای و توسعه سرزمینی است اما بررسی‌ها نشان می‌دهد همچنان بین استان‌های کشور از نظر سطح

تقسیمات کشوری

تقسیمات کشوری، نوعی سازماندهی فضایی - اداری برای تسهیل در اعمال حاکمیت دولت، شیوه مدیریت و تصمیم‌گیری و همچنین انتظام نوع و نحوه رابطه دولت - ملت و ملت با ملت می‌باشد. در همین ارتباط محدوده‌های متوازن تقسیمات کشوری در واقع ظرف مکانی به شمار می‌رود که می‌توان آن را فصل مشترک تمام پدیده‌های عینی و غیرعینی نظیر منابع طبیعی، جمعیت، سنت و فرهنگ، فعالیت، زیرساخت‌ها، تشكیلات، روابط، حرکات و ... دانست که به تبع پیشینه تاریخی، نظام حکومتی، ضرورت‌های سیاسی و اجتماعی - اقتصادی در ظرف زمان انتظام و آرایش خاصی به خود می‌گیرد.

تحقیقات متعدد در ارتباط با موضوع در جدول شماره ۱ ارائه گردیده است.

- اصول مینا در فرایند سازماندهی سیاسی فضا عبارت از:
۱. اصل تسهیل خدمات رسانی در ناحیه سیاسی - جغرافیایی؛
 ۲. اصل دسترسی سریع و کم‌هزینه به مرکز خدمات یا کانون ناحیه سیاسی در مقیاس موردنظر؛
 ۳. اصل رضایتمندی سکنه فضای جغرافیایی از الگوی قالب‌گیری سیاسی - فضایی؛
 ۴. اصل مشارکت مردمی در تصمیم‌گیری ملی و منطقه‌ای؛
 ۵. اصل وحدت، وفاق و وفاداری ملی و یکپارچگی سیاسی - فضایی؛
 ۶. اصل یکپارچگی و وحدت سازمانی و اداری در تعامل بخش دولتی و مردم در یک نظام از سطح ملی تا سطح محلی؛
 ۷. اصل پویایی و نقش آفرینی نواحی و مناطق در الگوی کارکردهای سطح ملی و در چهارچوب رقابت سازنده میان مناطق؛
 ۸. اصل تمرکز در سیاست‌گذاری‌های کلان و امور ملی و عدم تمرکز در سیاست‌ها و تصمیم‌گیری‌های مربوط به امور منطقه‌ای و محلی؛ به عبارت دیگر توزیع منطقی قدرت سیاسی و اجرایی در فضای کشور (حافظ نیا و قالیاف، ۱۳۸۰، ۴۰).

توسعه یافته‌گی تفاوت زیادی وجود دارد و این نابرابری‌ها نیز بعضًا در داخل یک استان کاملاً مشهود است. زیرا بخش عمده‌ای از سرمایه‌گذاری در استان‌ها در مرکز صورت می‌گیرد و به صورت معناداری مرکز استان با شهرستان‌های اطراف از نظر سطح برخورداری متفاوت است. عدم تعادل شدید در نظام‌های شهری منجر به خلاً کارکردی آشکاری در سطوح میانی گردیده است. در چنین شرایطی تعديل قطب‌گرایی در توسعه منطقه‌ای و سرزمینی و تمرکزدایی از شهر نخست قدامی منطقه‌ای درجهت توسعه سرزمینی منطقه خواهد بود. این راهبرد با ایجاد تعادل در ساختار فضایی منطقه‌ای از سنگینی وزنه اصلی منطقه یعنی شهرهای مسلط کاسته و به برقراری توازن شبکه‌ای کمک می‌کند؛ از جمله عواملی که سبب شده تا چنین تحقیقی انتخاب شود می‌توان به اهمیت بسیار زیاد تقسیمات کشوری در ایران به لحاظ ابعاد سیاسی و اقتصادی آن اشاره کرد.

هدف از مقاله حاضر تحلیلی بر نقش تقسیمات سیاسی در توسعه سرزمینی و منطقه‌ای با تأکید بر تقسیمات کشوری در است. بدین منظور پرسش اصلی پژوهش این است مؤلفه‌های تقسیمات کشوری در ظرفیت سنگی لایحه تقسیمات کشوری کدامها هستند و چه تأثیری بر یکدیگر دارند و کدام مؤلفه‌ها دارای ارجحیت پیشتری هستند؟

پیشینه تحقیق

تقسیمات سیاسی یک کشور به مثابه قالب سیاسی و مدیریتی فضای ملی است. درواقع تقسیمات فضای ملی جایگاه هر بخش از پهنه سرزمینی را در ساختار فضایی کشور مشخص می‌کند؛ بنابراین، تقسیمات کشوری باید بر اساس اصول و چهارچوب‌ها و واقعیت‌های جغرافیایی باشد و به منظور کارآمدی هرچه بهتر تنظیم شود و الگوی راهبردی جغرافیایی را بر اساس قوت‌ها ضعف‌ها فرستاده و تهدیدها شکل می‌دهد (رشیدی، ۱۳۹۵، ۱۵۷).

در این زمینه می‌توان به نقش مدیریت سیاسی و چگونگی تصمیم‌گیری مدیران در حوزه شهرها در جذب سرمایه‌گذاری بخش دولتی، نقش تقسیمات سیاسی در دریافت خدمات عمومی، نقش تصمیمات سیاسی در ارتقایابی مکان جغرافیایی به مرکز ناحیه‌ای از طریق تصمیمات سیاسی و تقسیمات کشوری و... اشاره کرد.

جدول ۱- پیشینه تحقیقات انجام شده در تقسیمات کشوری

نتیجه بررسی‌ها نشان داد که تقسیمات کشوری از سه جهت عمده: ۱- ایجاد یک پایگاه اطلاعاتی - ۲- ایجاد یک مبنای و بستر برای برنامه‌های آمایش - ۳- مکانیسم اجرای برنامه‌های آمایش سرزمنی مؤثر باشد. از طرف دیگر تقسیمات کشوری ایران به دلیل ناهمگن بودن حوزه‌های تقسیماتی و به تبع آن عدم انطباق با الزامات منطقه‌ای و همچنین سیستم حکومتی متمرکز که موجب تمرکز جمعیت و فعالیت‌ها در مرکز و عدم تعادل در ابعاد مختلف در سطح سرزمنی شده است، نتوانسته کارایی لازم را در تهیه و اجرای برنامه‌های آمایش داشته باشد.	تحلیل کارکردی تقسیمات کشوری در اجرای برنامه‌های آمایش سرزمنی با تأکید بر ایران	احمدی پور و همکاران، ۱۳۹۳
نتایج پژوهش حاکی از شکاف ملموس نابرابری از لحاظ سهم شاخص‌های توسعه پایدار در سطح شهرستان‌های استان‌های خراسان شمالی، رضوی و جنوبی می‌باشد که شاخص‌های مورد بررسی و رتبه‌بندی آن‌ها خود گویای این مطلب می‌باشد.	سازماندهی سیاسی فضا بر اساس شاخص‌های توسعه پایدار در پراکنش فضایی نابرابری‌های ناحیه‌ایی در سه استان خراسان بزرگ	لطفي، ۱۳۹۵
یافته‌های تحقیق به مسئله عدم انطباق تقسیمات کشوری فعلی ایران بر نواحی جغرافیایی (طبیعی و انسانی) و نیز عدم توجه به مؤلفه‌های شکلی در سازماندهی سیاسی فضا و تقسیمات کشوری از جمله عوامل شکل و وسعت و استقرار نامتوازن مراکز استان‌ها پرداخته و نتایج نشان می‌دهد آسیب‌ها به‌طور مستقیم بر توسعه، امنیت و توازن فضایی در کشور اثر منفی می‌گذارد.	آسیب‌شناسی ژئوپلیتیکی تقسیمات کشوری ایران از منظر آمایش سرزمنی	رشیدی، ۱۳۹۶

مد پژوهشی

فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۰، پائیز ۱۳۹۹

Urban management
No.60 Autumn 2020

۴۶

توسعه و توسعه سرزمنی

به‌طور کلی برنامه‌ریزی توسعه سرزمنی عبارت است از ساماندهی توزیع جمعیت فعالیت‌ها و سکونتگاه‌ها در سطح فضا با توجه به قابلیت‌های سرزمنی درجهت استفاده مناسب از منابع و بهبود پایدار کیفیت زندگی برنامه‌ریزی با نگاهی عمیق و همه‌جانبه، به مسائل منطقه‌ای در پی انتظام کانون‌های زیستی در فضای منطقه یا به عبارت دیگر در پی فراهم ساختن بهترین شرایط زیست و روابط مناسب بین کانون‌های زیستی است (احمدی‌پور و منصوریان، ۱۳۸۵).

یکی از اهداف مهم تقسیمات کشوری کمک به برقراری رشد و توسعه همه مناطق یک کشور در قالب توسعه ناحیه‌ای است. توسعه ناحیه‌ای به عنوان یکی از سیاست جدید برای حل مشکلات جوامع مناطق پیرامونی و محروم (Polese, ۱۹۹۹، ۳۰۲). تلاش می‌کند که بهترین شرایط و امکانات را برای توسعه جامع همه نواحی فراهم

اورده و تفاوت‌هایی کیفیت زندگی بین ناحیه‌ای و درون ناحیه‌ای را به حداقل برساند یا از میان بردارد. به عبارت دیگر توسعه ناحیه‌ای اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی است که هدف آن افزایش سطح جوامع درون ناحیه می‌باشد.

چهاردهانان سیاسی تعریف و تحلیل‌های متفاوتی از مفهوم قلمرو جغرافیایی کشور در چند دهه اخیر ارائه نموده‌اند. برخی از این اندیشمندان سرزمنی را بخشی از جلوه‌گاه چهارگانه‌ی می‌دانند که با ادامه فیزیکی قلمرو یک کشور برایری پیدا می‌کند. این مفهوم گسترده فیزیکی با حمایت سیاسی، یک ساختار حکومتی به خود می‌گیرد. مفهوم فوق پنهانه فیزیکی یک سیستم سیاسی را معرفی می‌کند که در حکومتی ملی و یا در بخشی از آن که از گونه‌ای اقتدار برخوردار باشد قوام می‌یابد. این تعریف می‌بین جایی ناپذیری جنبه‌های سیاسی مفهوم سرزمنی از مفهوم حکومت است (مجتبه‌زاده، ۱۳۹۵، ۲۳۱). با این تعریف در جهان کنونی بخشی از مفهوم کشور در

منابع دریایی نزدیک سواحل این سرزمین) که حکومت مدعی مالکیت آن است و کشورهای دیگر نیز این ادعا را به رسمیت می‌شناسند (Crawford, ۲۰۱۹, ۶۱). مسائل مربوط به درک مفهوم قلمرو و نقش آن در مناسبات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی مورد توجه جغرافیدانان بوده است. جغرافیدانان مانند زیست‌شناسان، واژه قلمرو را به مفهوم عام آن به کار می‌برند؛ یعنی ناحیه‌ای که در آن حقوق مالکیت اعمال می‌شود و به گونه‌ای محدود و مزیند می‌شود. جغرافیدانان از واژه مرز برای بیان حدود چنین قلمروهایی استفاده می‌کنند. در سطح کره زمین نواحی متفاوتی وجود دارد که موقعیت و کارکرد قلمرو این نواحی راهبرد پایش (کترل) آن محدوده را گزینناظیر می‌کند. این پایش اغلب زمینه کنش ساکنان را در قالب همزیستی، هماوردی و کشمکش (از مقیاس خرد تا کلان) فراهم کرده است. در جغرافیای سیاسی سه مفهوم سرزمین، مرز و حاکمیت برای شکل‌دهی به قلمرو رابطه نزدیکی دارند. براساس این، قلمرو فضای متأثر از قدرت، سلطه و مالکیت است (Jones et al., ۲۰۱۴, ۷۹) و شدت نفوذ قدرت، سلطه و مالکیت تابع ساخته‌های وزن مکانی مانند پهناوری، میزان و تنوع منابع طبیعی، شکل موقعیت آفندی، پدافندی، راهبردی، گذرگاهی، فضای کارآزمایی، عمق راهبردی و... است (Agnew & Muscarà, ۲۰۱۲, ۳۹).

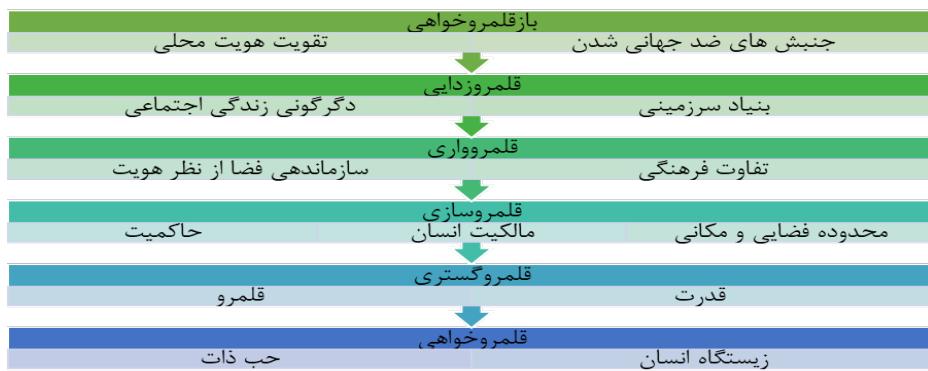
مفاهیم جغرافیای سیاسی نهفته است. بنابراین، سرزمین عامل مادی و اساسی تشکیل کشور محسوب می‌شود. چنین مفهومی نه تنها به این معنی است که افراد تشکیل‌دهنده آن ملزم به سکونت در سرزمین انتخابی خود یا پدرانشان می‌باشند، بلکه خود کشور نیز نهادی است که بدون وابستگی به مفهوم قلمرو، نمی‌تواند وجود داشته باشد. در واقع کشور یک تعاضی ارضی است. از نگاه جغرافیای سیاسی قلمرو کشور مکانی است جغرافیایی که او برای سکونت گروه انسانی، ثانیاً کالبد گیری مفهوم کشور و ثالثاً برای اعمال حاکمیت حکومت، وجود سرزمین معین را یکی از عوامل اصلی سازنده کشور تعریف می‌نماید از الزامات بلافصل آن محسوب می‌شود.

قلمرو واژه قلمرو^۱ ترکیبی از اسم (قلم) و فعل امر (رو) و به معنای اسم ظرف (مکان) است؛ یعنی محل روان بودن قلم کسی و قلمرو به معنای ملک مطیع است و در عرف، نشان‌دهنده محدوده مالکیت و حاکمیت یک واحد اکولوژیک برای یک محدوده جغرافیایی در شکل زمین و منابع مادی آن است (Kitchin & Thrift, ۲۰۰۹, ۴۸). جانوران برای زندگی و فعالیت‌های زیستی‌شان محدوده مشخصی برای خود برمی‌گزینند. حیوانات از رهگذر نشانه‌های ساده بصری، آوایی، چشایی و خواص بیوایی مزه‌هایشان را تعیین و نشانه‌گذاری می‌کنند و در نگاه داشت قلمروشان می‌کوشند (Var- (tanian et al., ۲۰۱۳). میزان وضوح این نشانه‌ها در فضای مقدار کترل بر محدوده قلمرو (مرزها) را نمایان می‌کند (علی‌الحسابی و دانشمند، ۱۳۸۷). از این رو، واژه قلمرو ناظر به فضای محدود شده‌ای است که افراد و گروه‌ها از آن به عنوان محدوده اختصاصی استفاده و دفاع می‌کنند. به فراخور وسعت و توانمندی، قلمروهای مختلف وجود دارد که زمینه بروز کش‌های متنوعی از همکاری تا جنگ ساکنان هستند. در حوزه رفتار انسان اجتماعی، قلمرو بخشی از سطح زمین است که گروهی خاص یا موجودیتی سیاسی مدعی مالکیت و حاکمیت بر آن است. بنابراین، قلمروها نشان‌دهنده اعمال قدرت بر فضا هستند که در عالی‌ترین سطح در قالب کشور - ملت‌ها سر برآورده‌اند. امروزه، قلمرو گستره فضایی قدرت یک کشور و منابع مادی تأمین‌کننده آن قدرت است. با وجود اختلاف دیدگاه‌ها درباره تحولات مفهومی این واژه، سرزمین یا قلمرو بخش جدایی‌ناپذیر ساختار کشورها در قوانین بین‌المللی است (کاویانی‌راد، ۱۳۹۲).

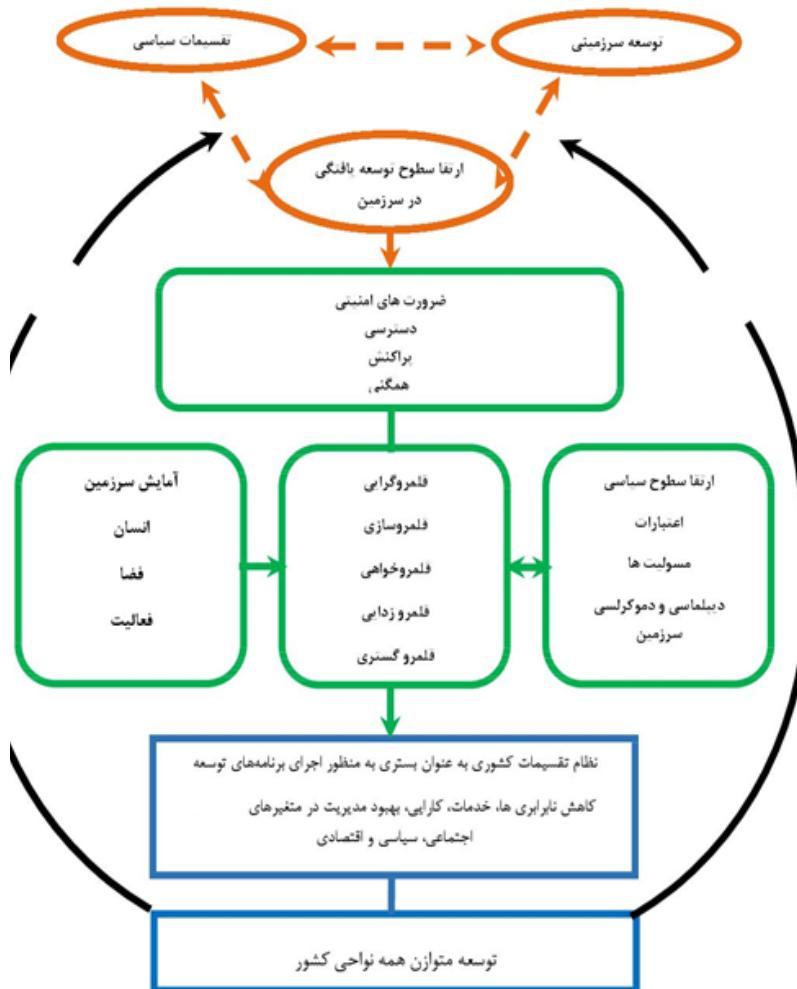
از این رو، قلمرو کشور عبارت است از سرزمینی (اعم از زیرزمین، آبهای داخلی و هم مرز، فضای هوایی و برخی ۱-Territory

شکل ۱-ابعاد قلمروگرایی

شکل ۲- مفاهیم قلمروگرایی

مد پژوهشی شهری

فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۰، پائیز ۱۳۹۹

Urban management
No.60 Autumn 2020

۴۸

شکل ۳- مدل مفهومی پژوهش
منبع: نگارندگان

جدول ۲- مؤلفه‌ها و متغیرهای تحقیق

متغیرها	مؤلفه
x1 تفرق و نبود ارتباط ارگانیک از سطح راهبرد و سیاست‌ها در لایحه تقسیمات کشوری	
x2 تفرق در نظام داده و اطلاعات ملاک عمل سیاست‌گذاری تا اجرا در لایحه تقسیمات کشوری	
x3 وجود واگرایی‌های سیاسی در لایحه تقسیمات کشوری	
x4 واگرایی برنامه‌های مدیریتی تهیه شده در ارائه الگویی کارآمد لایحه تقسیمات کشوری	
x5 سنتی بودن برنامه‌ریزی در ساختار لایحه تقسیمات کشوری	
x6 بخشی بودن نظام برنامه‌ریزی در ساختار لایحه تقسیمات کشوری	ساختراری و سیاست‌گذاری
x7 تأکید بر مؤلفه‌های اقتصادی به جای انسانی و فضایی در لایحه تقسیمات کشوری	
x8 باورهای ضعیف متولیان امر به اثربخشی توانمندی‌های هر استان	
x9 عدم تعریف و تحقق ساختارهای آمایش سرزمنی در لایحه تقسیمات کشوری	
x10 عدم پیاده‌سازی لایحه تقسیمات کشوری صیانتی بر رویکرد ایرانی - اسلامی	
x11 ضعف نظام برنامه‌ریزی در پذیرش و نهادینه ساختن لایحه تقسیمات کشوری	
x12 فقدان اطلاعاتی یکپارچه در استخراج اسناد کارآمد و بهروز در لایحه تقسیمات کشوری	
x13 عمیق بودن نابرابری‌های منطقه‌ای به حدی که در لایحه تقسیمات کشوری بی‌توجه مانده است	
x14 انتزاعی بودن لایحه تقسیمات کشوری	
x15 کوتوجهی به ساختارهای سازمانی در لایحه تقسیمات کشوری	محتوای
x16 عدم توجه به توسعه متوازن و یا بیادار ملی و منطقه‌ای در لایحه تقسیمات کشوری	
x17 فقدان رویکرد ساختاری و راهبردی در لایحه تقسیمات کشوری	
x18 نبود یا ضعف ترتیب میان نهادی و درون نهادی در لایحه تقسیمات کشوری	
x19 عدم هماهنگی و توسعه‌یافتنی سرزمنی در لایحه تقسیمات کشوری	
x20 ناشناخته ماندن نگرش یکپارچه در مدیریت سطوح مختلف فضایی لایحه تقسیمات کشوری	
x21 مبنی بودن نظام تخصیص بر چانگنی‌های مدیریتی	
x22 تأکید بیش از حد لایحه تقسیمات کشوری بر آبادی مکان به جای رفاه و امنیت انسان‌ها	
x23 تغییرات زیاد در سطوح مدیریت	
x24 نبود اختلاف بین متخصصان حوزه‌های علمی و ارائه تعریف میان رشته‌ای از تقسیمات کشوری	
x25 عدم وفاق بین وزارت راه و شهرسازی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و وزارت کشور	
x26 وجود تعدد برداشت از مفهوم و رسالت تقسیمات کشوری	مدیریتی
x27 عدم توفیق جایگاه نظام مدیریت شهری نزد سازمان‌های ذی‌مدخل	
x28 وجود تعارض بین مؤلفه‌ها سطح فضایی با مؤلفه‌های تصمیم‌گیری بخشی	
x29 تعدد نگرش و دیدگاه‌های سیاسی تقسیمات کشوری	
x30 بخشی نگرش بودن دیدگاه‌ها و نگرش مدیریتی در سازمان‌های ذی‌مدخل	
x31 سیاسی بودن تصمیمات و رویکرد فن‌سالاری به جای رویکرد انسان محور در لایحه تقسیمات کشوری	
x32 عدم تعریف دقیق جایگاه تقسیمات کشوری	
x33 ضعف ضوابط طرح‌ها و برنامه‌های مصوب تقسیمات کشوری تهیه شده در ارائه الگویی کارآمد برای توسعه پایدار و یکپارچه	
x34 کارآمدی پایین برنامه‌های پنج ساله در ارتباط با تقسیمات کشوری	
x35 ضعف الگوهای تحلیل نظام فضایی در چهار جوب قوانین و سیاست‌های تقسیمات کشوری	
x36 تقلیل گرایی تقسیمات کشوری به یک سری طرح‌های توصیه‌ای بدون پشتونه نهادی و قانونی محکم	
x37 عدم جدیت در تدوین آینین برنامه‌های اجرایی	
x38 وجود اسناد بالادست سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی با رویکرد بخشی	قانونی
x39 میزان شفاقت پایین قوانین و سیاست‌های تقسیمات کشوری	
x40 پیگیری نه‌چندان قوی برای اجرایی شدن مصوبات لایحه تقسیمات کشوری	
x41 واگرایی مدیریتی و رویه‌ای بین سازمان‌ها و وزارت‌خانه‌های ذی‌مدخل در لایحه تقسیمات کشوری	
x42 میزان انسجام قانونی در ساختار سازمانی لایحه تقسیمات کشوری	
x43 تعدد قوانین و مقررات و هم‌بوشانی در لایحه تقسیمات کشوری	
x44 عدم تناسب قوانین مدون در لایحه تقسیمات کشوری	

مدیریت شهری

فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۰. پاییز ۱۳۹۹

Urban management
No.60 Autumn 2020

x45	تنوع نهادهای حاکمیتی با سایر نهادها در تقسیمات کشوری	
x46	تنوع نهادهای عمومی - خصوصی	
x47	میزان واگرایی ذی نفعان و ذی نفوذان در فرایند تصمیم‌گیری تقسیمات کشوری	
x48	میزان اعتماد درون نهادی	نهادی
x49	میزان انسجام و توان جمعی	
x50	میزان انعطاف‌پذیری نهادی	
x51	میزان الزام قانونی در تشریک‌مساعی نهادها در لایحه تقسیمات کشوری	

منبع: نگارندهان

مهم‌ترین هدف لایحه نظام تقسیمات کشوری تقسیم و سطح تاب‌آوری سرزمنی می‌باشد بر این اساس ساماندهی فضای سرزمنی به واحدها و سطوح بهمنظور اعمال حاکمیت، فراهم آوردن موجبات همسویی و هماهنگی در فعالیت سازمان‌ها، مؤسسات دولتی، محلی، نهادهای عمومی و انقلاب اسلامی، ایجاد وحدت و وفاق ملی در راستای توازن و تعادل بخشی به فرآیندهای

توسعه پایدار و عدالت فضایی با رعایت توان سرزمنی و سطح تاب‌آوری سرزمنی می‌باشد بر این اساس ویژگی‌های لایحه تقسیمات کشوری در شکل شماره ۴ قابل مشاهده می‌باشد.

مدیریت شهری

فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۰. پائیز ۱۳۹۹

Urban management
No.60 Autumn 2020

۵۰

- تعریف منسجم، روش و شفاف از واحدهای تقسیماتی اعم از روستا، مزرعه، مکان، دهستان، بخش، شهرستان و استان برای تعیین شرایط کلی کشور
- کاهش اختلافات سرزمنی و ارتقاء ظرفیت‌های استان‌ها
- نظام تقسیمات کشوری بستر شکل یابی نظام مدیریت سرزمنی، تشکیلات اداری و تقسیم سرزمنی به واحدهای کوچک‌تر اداری و اختیارات آن‌ها
- تقسیم کشور به واحدهای همگن برای رشد هماهنگ به منظور اداره قلمرو ملی

ضرورت و
الزامات لایحه

اهداف لایحه

مقاد لایحه

- تقسیم و ساماندهی فضای سرزمنی به منظور اعمال حاکمیت
- فراهم آوردن موجبات همسویی و هماهنگی در فعالیت سازمان‌ها و نهادها
- ایجاد وحدت و وفاق ملی در راستای توازن و تعادل بخشی
- توسعه پایدار و عدالت فضایی با رعایت توان سرزمنی و سطح تاب‌آوری سرزمنی.

- در دو فصل ۱-کلیات و تعاریف ۲-نظام اداری تقسیمات کشوری
- شامل ۳۲ ماده می‌باشد

برون داد لایحه

- واحدها و سطوح تقسیمات کشوری به لحاظ شاخص‌های پایداری محیط زیست و طبیعی، اداری-سیاسی، زیربنایی-اقتصادی و اجتماعی-فرهنگی به ترتیب به سه و شش رتبه، درجه بندی می‌شوند.
- سیاست گذاری مدون در سطوح محلی، ملی و منطقه‌ای
- بهره برداری و مدیریت بیشتر و بهتر در پهنه سرزمن
- تقویت امنیت، مشارکت و وحدت ملی

شکل ۴- ویژگی‌های لایحه تقسیمات کشوری

روش‌شناسی

پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ ماهیت، توصیفی و پیمایشی و نیز از نوع تحلیلی است. قلمرو مکانی این پژوهش، دستگاه‌های متولی تقسیمات کشوری و توسعه سرزمینی می‌باشد. در روش اسنادی با مطالعات کتابخانه‌ای چارچوب نظری تحقیق تدوین و متغیرهای تقسیمات سیاسی و توسعه سرزمینی احصاء گردید. جمع‌آوری داده‌ها موردنیاز پژوهش در قالب موارد زیر بوده است:

مطالعه اسنادی و کتابخانه‌ای: در این شیوه اطلاعات و آمارهای موجود در مورد مداخلات صورت‌گرفته در تقسیمات سیاسی اخذ شد. اطلاعات مربوط به آمارهای جمعیتی مرکز آمار، اطلاعات و داده‌های مربوط به منطقه موردمطالعه، طرح مطالعه یافته، پژوهش‌ها اجرا شده، از جمله این داده‌ها هستند.

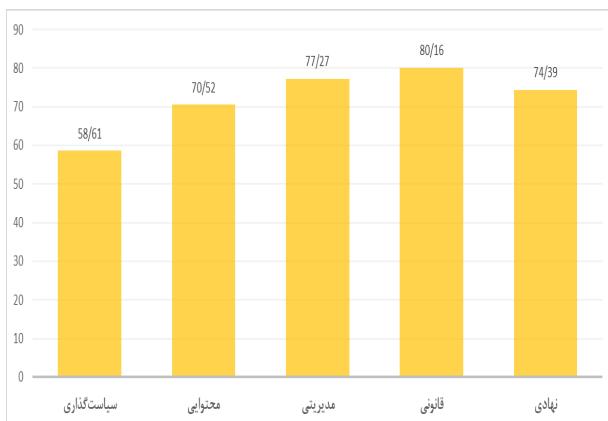
پرسشنامه: اطلاعات مربوط به نهادها، الزامات بخش‌های مختلف قانونی، سیاست‌گذاری، اطلاعات مربوط به توسعه‌یافته‌ی، با طرح و تکمیل پرسشنامه‌ها در جامعه مورد مطالعه حاصل شده است.

مصاحبه: در پاره‌ای موارد جهت شناخت و درک عمیق تر مسائل تقسیمات سیاسی از بعد نهادی و هم‌افزایی اقدام به مصاحبه با کارشناسان نهادهای مدیریت شهری، برنامه‌ریزی شهری شده است.

بهمنظور تعیین حجم نمونه از جدول تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است. بر این اساس، تعداد ۴۰۰ نفر جامعه آماری با استفاده از فرمول فوق ۲۰۰ نمونه به طور تصادفی تعیین شده است. ابزار طیف پاسخگویی به صورت لیکرت در ۵ درجه خیلی کم (امتیاز ۱) تا خیلی زیاد (امتیاز ۵) که توسط صاحب‌نظران حوزه‌های برنامه‌ریزی شهری و جغرافیای سیاسی تکمیل و وزن دهی گردید. بهمنظور سنجش پایایی ابزار از ضریب آلفا کرونباخ استفاده شده است. ضرایب آلفا که بالاتر از ۰,۷ است، حاکی از پایایی ابزار است. بهمنظور بررسی برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در محیط نرم‌افزار SPSS از آزمون میانگین و تحلیل عاملی استفاده شده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

این پژوهش در قالب ۵۱ متغیر و ۵ مؤلفه سیاست‌گذاری، محتوایی، مدیریتی، قانونی و نهادی احصاء گردیده است. جدول ۳ نشان می‌دهد که بیشترین میانگین مربوط به مؤلفه قانونی است که میانگین برای این مؤلفه برابر با ۸۰,۱۶ و همچنین کمترین مقدار میانگین مربوط به مؤلفه سیاست‌گذاری برابر با ۵۸,۶۱ است.

شکل ۵-نمودار وزن مؤلفه‌های مؤثر در توسعه پایدار
سرزمینی منبع: نگارندهان

باتوجه به حضور ضعیف نهادها و سازمان‌ها در ساختار تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری این بخش عمدتاً به صورت موردي بوده است. با این وجود میانگین ۴۴ بیشتر از همه متغیرهای سیاست‌گذاری می‌باشد. میزان نقصان و کمبود در مؤلفه سیاست‌گذاری در بین متغیرها در حالت نرمال قرار دارد ولی متغیر ۱۰ (تأکید بر مؤلفه‌های اقتصادی به جای انسانی و فضایی) دارای میانگین بالا و متغیر ۲۲ (عدم تعریف و تحقق ساختارهای آمایش سرزمین) دارای میانگین کمتر در بین مؤلفه‌های سیاست‌گذاری می‌باشد.

جدول ۳-یافته‌های حاصل از مؤلفه‌های تقسیمات سیاسی

متغیر	سیاست‌گذاری	مدیریتی	محتوایی	قانونی	نهادی
میانگین	۵۸,۶۱	۷۰,۵۲	۷۷,۲۷	۸۰,۱۶	۵۸/۶۱
میانگین خطای استاندارد	۱/۰۵	۰/۹۲۵	۰/۷۴۶	۰/۹۴۱	۰/۸۲۶
انحراف معیار	۱۱/۱۴	۱۱/۲۵	۱۲/۸۹	۱۳/۲۶	۱۲/۱۹

جدول ۴- آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

انحراف معیار	خطای میانگین	میانگین	متغیر
۱/۰۲۶	۰/۰۷۲	۳/۸۲	x۱
۰/۹۸۷	۰/۰۷۰	۳/۶۰	x۲
۱/۰۱۰	۰/۰۷۱	۳/۵۷	x۳
۰/۹۰۴	۰/۰۶۴	۳/۶۹	x۴
۱/۰۰۵	۰/۰۷۵	۳/۷۳	x۵
۱/۱۱۰	۰/۰۷۹	۳/۵۶	x۶
۰/۹۶۶	۰/۰۶۸	۳/۸۹	x۷
۱/۱۷۱	۰/۰۸۳	۳/۴۳	x۸
۱/۰۱۸	۰/۰۷۲	۳/۱۷	x۹
۱/۰۰۲	۰/۰۷۱	۳/۴۸	x۱۰
۰/۹۷۶	۰/۰۶۹	۳/۴۷	x۱۱
۰/۹۵۶	۰/۰۶۸	۳/۵۳	x۱۲
۱/۳۸۰	۰/۰۹۷	۱/۹۱	x۱۳
۱/۳۰۷	۰/۰۹۲	۱/۷۲	x۱۴
۱/۲۸۶	۰/۰۹۰	۱/۸۲	x۱۵
۱/۳۷۷	۰/۰۹۷	۲/۲۰	x۱۶
۱/۴۰۴	۰/۱۰۲	۲/۱۲	x۱۷
۱/۴۱۳	۰/۰۹۹	۲/۰۴	x۱۸
۱/۲۶۵	۰/۰۸۹	۱/۰۳	x۱۹
۱/۴۰۳	۰/۱۰۲	۱/۹۶	x۲۰
۱/۴۳۳	۰/۱۰۱	۲/۰۴	x۲۱
۰/۸۱۹	۰/۰۵۷	۱/۳۶	x۲۲
۰/۶۰۱	۰/۰۴۲	۱/۲۰	x۲۳
۱/۱۶۰۳	۰/۰۸۲	۱/۹۸	x۲۴
۱/۴۶۲	۰/۱۰۳	۱/۹۵	x۲۵
۱/۰۹۹	۰/۰۷۷	۴/۱۲	x۲۶
۰/۸۰۶	۰/۰۶۰	۴/۴۰	x۲۷
۱/۱۹۰	۰/۰۸۴	۲/۸۷	x۲۸
۱/۰۴۴	۰/۰۷۳	۳/۸۸	x۲۹
۰/۹۲۰	۰/۰۶۵۱۱	۴/۴۲	x۳۰
۰/۸۷۹	۰/۰۶۲	۴/۲۸	x۳۱
۱/۱۶۴	۰/۰۸۲	۳/۷۳	x۳۲
۰/۹۳۷	۰/۰۶۶	۳/۹۹	x۳۳

مدیریت شهری

فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۰، پائیز ۱۳۹۹

Urban management
No.60 Autumn 2020

۱/۰۹	۰/۰۷۷	۴/۰۶	X۳۴
۱/۱۴۹	۰/۰۸۱	۳/۹۹	X۳۵
۱/۲۵۳	۰/۰۸۸	۳/۰۵	X۳۶
۱/۲۳۷	۰/۰۸۷	۲/۹۲	X۳۷
۱/۲۱۳	۰/۰۸۵	۳/۳۴	X۳۸
۱/۱۷۹	۰/۰۸۳	۲/۹۹	X۳۹
۱/۰۷۰	۰/۰۷۵	۴/۰۷	X۴۰
۱/۰۸۹	۰/۰۷۷	۳/۶۷	X۴۱
۱/۱۴۲	۰/۰۸۰	۳/۴۹	X۴۲
۱/۱۹۰	۰/۰۸۴	۳/۴۰	X۴۳
۱/۱۴۲	۰/۰۸۰	۳/۰۱	X۴۴
۱/۰۸۰	۰/۰۷۶	۲/۷۶	X۴۵
۱/۰۷۸	۰/۰۷۶	۳/۸۵	X۴۶
۱/۰۵۹	۰/۰۷۴	۳/۰۶	X۴۷
۱/۰۱۹	۰/۰۷۲	۲/۸۳	X۴۸
۱/۰۲۶	۰/۰۷۲	۲/۷۵	X۴۹
۱/۱۱۳	۰/۰۷۸	۳/۱۶	X۵۰
۱/۰۸۴	۰/۰۷۶	۲/۹۴	X۵۱

مدیریت شهری

فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۰. پاییز ۱۳۹۹

Urban management
No.60 Autumn 2020

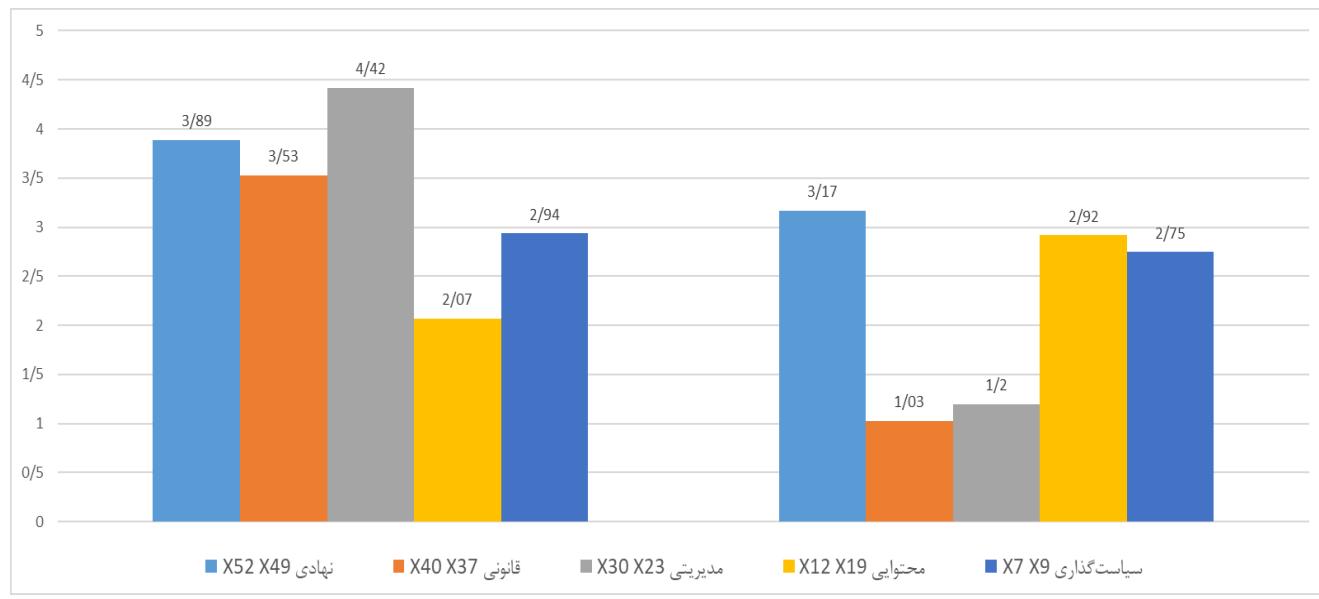
۵۳

میانگین در بین مؤلفه‌های مدیریتی می‌باشند. در بین متغیرهای قانونی متغیر X۴۰ (پیگیری نهضت‌گذاری) برای اجرایی شدن مصوبات لایحه تقسیمات کشوری دارای ارزش منفی زیاد در واگرایی قانونی است. متغیرهای دارای ارزش منفی زیاد در واگرایی قانونی (عدم تنویر نهادهای عمومی - خصوصی) و X۴۷ (میزان واگرایی ذی‌نفعان و ذی‌نفوذان در فرایند تصمیم‌گیری) دارای بیشترین میانگین و اثر هستند.

یافته‌ها نشان می‌دهد در بین متغیرهای محتوایی متغیر X۱۲ (فقدان بانک اطلاعاتی یکپارچه در استخراج اسناد کارآمد و بهروز) دارای بیشترین میانگین و متغیر X۱۹ (عدم هماهنگی و توسعه‌یافتن سرزمین) دارای کمترین میانگین می‌باشند. متغیر X۳۰ (عدم توفیق جایگاه نظام مدیریت شهری نزد سازمان‌های ذی مدخل) و X۲۷ (بخشی نگر بودن دیدگاه‌ها و نگرش مدیریتی) دارای بیشترین میانگین و X۲۳ (تغییرات زیاد در سطوح مدیریت) دارای کمترین

جدول ۵- مقایسه امتیاز متغیرهای پژوهش

متغیر	سیاست‌گذاری	محتوایی	مدیریتی	قانونی	نهادی
امتیاز بیشتر	X7	X12	X30	X40	X51
امتیاز کمتر	X9	X19	X23	X37	X49

شکل ۶-نمودار مقایسه بیشترین و کمترین متغیرهای تأثیرگذار در تقسیمات سیاسی

در حد پایین و بالا مثبت بوده که نشان می‌دهد مقدار میانگین بدست آمده از مقدار آزمون بزرگ‌تر می‌باشد؛ بنابراین تفاوت میانگین مؤلفه‌ها معنی‌دار می‌باشد. به طوری که سطح معناداری (*Pvalue*) بدست آمده در تمام مؤلفه‌های برابر با ۰,۰۰۰ می‌باشد. این سطح معناداری نشان از تفاوت میانگین بدست آمده می‌باشد. بنابراین اختلاف میانگین مؤلفه‌ها با میانگین استاندارد باتوجه به سطح معناداری بدست آمده معنی‌دار می‌باشد.

به منظور درک ارتباط متغیرهای تقسیمات سیاسی و توسعه سرزیمی و همچنین اختلاف میانگین مؤلفه‌ها اقدام به سنجش میزان ارتباط و سطح معناداری مؤلفه‌ها، به صورت جداگانه و سپس به سنجش واپستگی هر دو متغیر نسبت به هم شد. بدین منظور با توجه به فاصله‌ای و نسبی بودن متغیرها از برای سنجش اختلاف استاندارد از روش آزمون تی یک متغیره (*T*) و رابطه بین متغیرها از آزمون پیرسون (*Pearson*) استفاده شد. نتایج حاصل از آزمون *T* نشان می‌دهد که اختلاف میانگین مؤلفه‌ها

جدول ۶-نتایج آزمون *T* برای مؤلفه‌های تقسیمات سیاسی

Test Value = 3						
اختلاف میانگین در سطح اطمینان ۹۵ درصد		اختلاف میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	مقدار <i>T</i>	مؤلفه‌ها
بالاتر	پایین‌تر					
۰/۶۸	۰/۴۸	۰/۵۸	۰/۰۰	۱۹۹	۱۱/۷۹	سیاستگذاری
-۰/۸۳	-۱/۱۰	-۰/۹۷	۰/۰۰	۱۹۹	-۱۴/۳۶	محتوایی
-۰/۲۵	-۰/۳۹	-۰/۳۲	۰/۰۰	۱۹۹	-۹/۱۵	مدیریتی
۰/۶۲	۰/۴۱	۰/۵۱	۰/۰۰	۱۹۹	۹/۷۲	قانونی
۰/۲۷	۰/۰۳	۰/۱۵	۰/۰۱	۱۹۹	۲/۵۶	نهاودی

منبع: نگارندگان

تبیین ارتباط و همبستگی بین مؤلفه‌ها

جدول ۷ همبستگی را میان مؤلفه‌های تقسیمات سرزمینی که از جم م مؤلفه‌های مذکور به هر متغیر است را نشان می‌دهد، ارزیابی‌ها با توجه به جدول ۷ نشان می‌دهد که بین مؤلفه‌های مدیریتی همبستگی مثبت وجود دارد. به این معنا با افزایش هر مؤلفه، مؤلفه دیگری نیز افزایش می‌باید و با کاهش یکی، دیگری نیز کاهش می‌باید. با توجه به جدول ۷ ملاحظه می‌شود که بین مؤلفه‌های قانونی و مدیریتی با نمره ۰.۶۴۹ بیشتری رابطه وجود دارد و کمترین رابطه مربوط به مؤلفه‌های نهادی و سیاست‌گذاری است.

جدول ۸ نشان می‌دهد واریانس کلی بیان شده در سه مرحله نمایش یافته است در مرحله آغازین و مقادیر ویژه مرتبط با آن درصد واریانس بیان شده و درصد تجمعی آن را نیز مشاهده می‌کنیم. با توجه به مقادیر ویژه انتظار داریم ۱۲ عامل استخراج شود چون آنها دارای مقادیر ویژه بزرگ‌تر از یک هستند. اگر ۱۲ عامل استخراج شود ۷۲ درصد از واریانس بیان خواهد شد.

باتوجه به آزمون T می‌توان نتایج زیر را استخراج نمود:

- در مؤلفه‌های مربوط به تقسیمات سیاسی، مؤلفه نهادی اختلاف میانگین پایین‌تر می‌باشد. این بدین معنا است که این مؤلفه از حد مطلوب برخوردار می‌باشد.
- سطح معناداری بدست آمده نشان می‌دهد که میانگین بدست آمده از میانگین مطلوب پایین‌تر بوده و تقسیمات سیاسی در وضعیت مطلوبی نمی‌باشد و این از دلایل عدمه عملکرد نهادها و بازیگران در مدیریت سرزمینی می‌تواند محسوب شود.

در پرسشنامه میان مؤلفه‌های تقسیمات سرزمینی دو متغیر مدیریتی و نهادی که با توجه به مدل مفهومی از اصول اساسی تقسیمات سیاسی و در اولویت آن است اختلاف میانگین و مقدار T بیشتری را در مقایسه با سایر مؤلفه‌ها دارد. این امر نشان از ضعف سیستم مدیریت سرزمینی در فرایند تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی فضایی است. سهم این دو مؤلفه بیشتر به چشم می‌خورد.

جدول ۷- همبستگی مؤلفه‌های تقسیمات سیاسی

مؤلفه‌ها						
نهادی	قانونی	مدیریتی	محتوایی	سیاست‌گذاری	Pearson Correlation	Sig. (2-tailed)
۰/۹۷۲	۰/۲۹۴	۰/۲۳۷	۰/۳۲۸	۱	Pearson Correlation	سیاست‌گذاری
۰/۰۲۳	۰/۰۰۰	۰/۰۰۱	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	Sig. (2-tailed)	
۰/۳۴۹	۰/۳۸۹	۰/۴۵۶	۱	۰/۳۲۸	Pearson Correlation	محتوایی
۰/۰۳۹	۰/۰۰۰	۰/۰۰۱	۰/۰۰۶	۰/۰۰۰	Sig. (2-tailed)	
۰/۴۷۱	۰/۶۴۹	۱	۰/۴۵۶	۰/۲۳۷	Pearson Correlation	مدیریتی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۲	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	Sig. (2-tailed)	
۰,۳۴۸	۱	۰/۶۴۹	۰/۳۸۹	۰/۲۹۴	Pearson Correlation	قانونی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	Sig. (2-tailed)	
۱	۰,۳۴۸	۰/۴۷۱	۰/۳۴۹	۰/۹۷۲	Pearson Correlation	نهادی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۵۶	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۱۷۲	Sig. (2-tailed)	

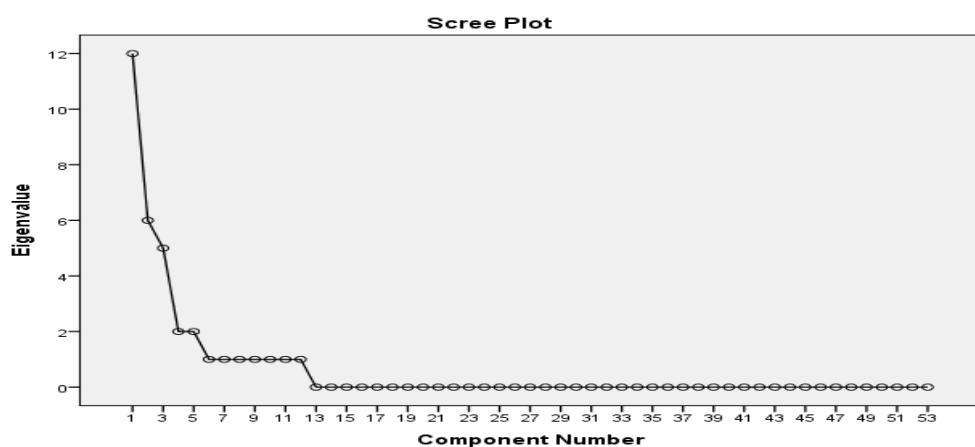
جدول ۸- آزمون واریانس کلی

مجموع چرخش بارهای مریع شده			مجموع استخراج بارهای مریع شده			مقادیر ویژه اولیه			ردیف
فراوانی تجمعی	واریانس	مجموع	فراوانی تجمعی	واریانس	مجموع	فراوانی تجمعی	واریانس	مجموع	
۱۰/۷۰۸	۱۰/۷۰۸	۵/۶۷۵	۲۳/۲۸۶	۲۳/۲۸۶	۱۲/۳۴۱	۲۳/۲۸۶	۲۳/۲۸۶	۱۲/۳۴۱	۱
۲۰/۷۵۰	۱۰/۰۴۳	۵/۳۲۳	۳۵/۲۹۵	۱۲/۰۰۹	۶/۳۶۵	۳۵/۲۹۵	۱۲/۰۰۹	۶/۳۶۵	۲
۳۰/۶۳۷	۹/۸۸۷	۵/۲۴۰	۴۵/۱۰۲	۹/۸۰۷	۵/۱۹۸	۴۵/۱۰۲	۹/۸۰۷	۵/۱۹۸	۳
۳۸/۹۲۸	۸/۲۹۰	۴/۳۹۴	۵۰/۲۵۰	۵/۱۴۷	۲/۷۲۸	۵۰/۲۵۰	۵/۱۴۷	۲/۷۲۸	۴
۴۶/۴۵۸	۷/۵۳۰	۳/۹۹۱	۵۴/۰۷۶	۳/۸۲۷	۲/۰۲۸	۵۴/۰۷۶	۳/۸۲۷	۲/۰۲۸	۵
۵۲/۵۹۷	۶/۱۳۹	۳/۲۵۴	۵۷/۷۴۸	۳/۶۷۱	۱/۹۴۶	۵۷/۷۴۸	۳/۶۷۱	۱/۹۴۶	۶
۵۷/۴۳۵	۴/۸۲۸	۲/۵۶۴	۶۰/۸۸۴	۳/۱۳۷	۱/۶۶۲	۶۰/۸۸۴	۳/۱۳۷	۱/۶۶۲	۷
۶۱/۳۰۳	۳/۸۶۸	۲/۰۵۰	۶۳/۸۶۹	۲/۹۸۵	۱/۵۸۲	۶۳/۸۶۹	۲/۹۸۵	۱/۵۸۲	۸
۶۴/۷۹۵	۳/۴۹۲	۱/۸۵۱	۶۶/۲۶۶	۲/۳۹۷	۱/۲۷۱	۶۶/۲۶۶	۲/۳۹۷	۱/۲۷۱	۹
۶۸/۰۶۸	۳/۲۷۳	۱/۷۳۵	۶۸/۴۶۹	۲/۲۰۲	۱/۱۶۷	۶۸/۴۶۹	۲/۲۰۲	۱/۱۶۷	۱۰
۷۰/۲۷۵	۲/۲۰۷	۱/۱۷۰	۷۰/۵۳۳	۲/۰۶۵	۱/۰۹۴	۷۰/۵۳۳	۲/۰۶۵	۱/۰۹۴	۱۱
۷۲/۴۲۷	۲/۱۵۲	۱/۱۴۰	۷۲/۴۲۷	۱/۸۹۳	۱/۰۰۴	۷۲/۴۲۷	۱/۸۹۳	۱/۰۰۴	۱۲
					۷۴/۲۳۰	۱/۸۰۳	+۰/۹۵۶	۱۳	
					۷۵/۸۰۱	۱/۵۷۱	+۰/۸۲۳	۱۴	
					۷۷/۲۱۳	۱/۴۱۲	+۰/۷۴۸	۱۵	
					۷۸/۰۷۹	۱/۳۶۶	+۰/۷۲۴	۱۶	
					۷۹/۹۰۳	۱/۳۲۵	+۰/۷۰۲	۱۷	
					۸۱/۱۶۴	۱/۲۶۱	+۰/۶۶۸	۱۸	
					۸۲/۳۶۴	۱/۲۰۰	+۰/۶۳۶	۱۹	
					۸۳/۴۹۴	۱/۱۳۰	+۰/۵۹۹	۲۰	
					۸۴/۰۲۷	۱/۰۳۴	+۰/۵۴۸	۲۱	
					۸۵/۰۲۱	+۰/۹۹۴	+۰/۵۲۷	۲۲	
					۸۶/۴۶۰	+۰/۹۳۸	+۰/۴۹۷	۲۳	
					۸۷/۳۸۰	+۰/۹۲۰	+۰/۴۸۸	۲۴	
					۸۸/۲۸۳	+۰/۹۰۳	+۰/۴۷۸	۲۵	
					۸۹/۱۲۱	+۰/۸۳۸	+۰/۴۴۴	۲۶	
					۸۹/۹۱۳	+۰/۷۹۳	+۰/۴۲۰	۲۷	
					۹۰/۶۱۱	+۰/۶۹۸	+۰/۳۷۰	۲۸	
					۹۱/۳۰۲	+۰/۶۹۱	+۰/۳۶۶	۲۹	
					۹۱/۹۶۹	+۰/۶۶۷	+۰/۳۵۴	۳۰	

مددک شهری
فصلنامه علمی پژوهشی
مدیریت شهری و روستایی
شماره ۶۰، پائیز ۱۳۹۹
Urban management
No.60 Autumn 2020

۹۲/۶۱۰	۰/۶۴۲	۰/۳۴۰	۳۱
۹۳/۲۴۰	۰/۶۳۰	۰/۳۳۴	۳۲
۹۳/۸۱۷	۰/۵۷۷	۰/۳۰۶	۳۳
۹۴/۳۶۲	۰/۵۴۵	۰/۲۸۹	۳۴
۹۴/۸۹۸	۰/۵۲۶	۰/۲۸۴	۳۵
۹۵/۳۷۸	۰/۴۸۰	۰/۲۵۴	۳۶
۹۵/۸۴۶	۰/۴۶۸	۰/۲۴۸	۳۷
۹۶/۳۰۲	۰/۴۵۶	۰/۲۴۲	۳۸
۹۶/۷۱۹	۰/۴۱۷	۰/۲۲۱	۳۹
۹۷/۱۲۹	۰/۴۱۰	۰/۲۱۷	۴۰
۹۷/۵۰۶	۰/۳۷۷	۰/۲۰۰	۴۱
۹۷/۸۵۷	۰/۳۵۱	۰/۱۸۶	۴۲
۹۸/۱۷۱	۰/۳۱۳	۰/۱۶۹	۴۳
۹۸/۴۷۰	۰/۳۰۰	۰/۱۵۹	۴۴
۹۸/۷۴۷	۰/۲۷۷	۰/۱۴۷	۴۵
۹۹/۰۰۱	۰/۲۵۴	۰/۱۳۵	۴۶
۹۹/۱۹۵	۰/۱۹۴	۰/۱۰۳	۴۷
۹۹/۳۷۲	۰/۱۷۸	۰/۰۹۴	۴۸
۹۹/۵۴۰	۰/۱۶۷	۰/۰۸۹	۴۹
۹۹/۶۲۹	۰/۱۰۱	۰/۰۵۳	۵۰
۱۰۰/۰۰۰	۰/۰۸۶	۰/۰۴۶	۵۱

منبع: نگارندگان

شکل ۷-نمودار سنگ ریزه متغیرها

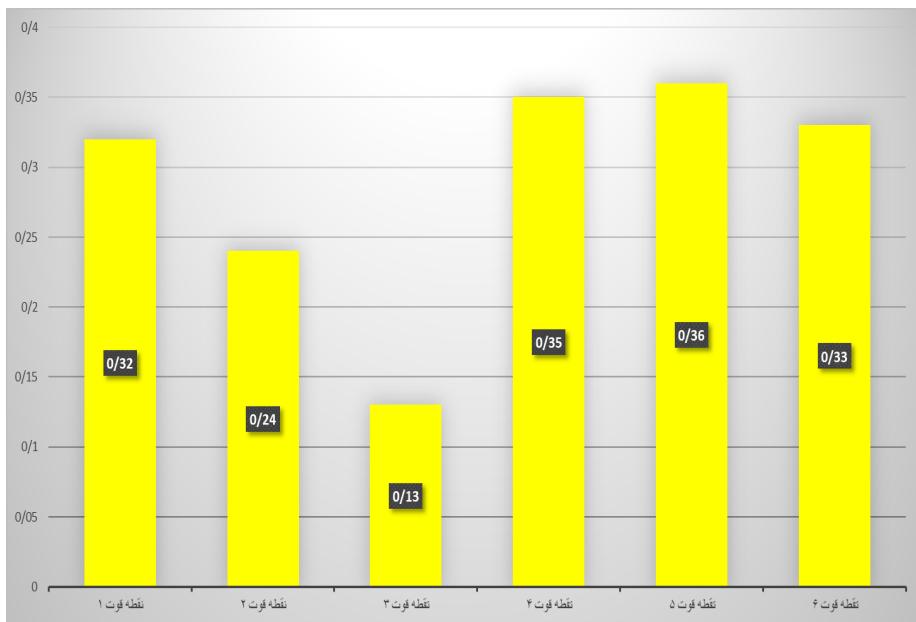
جدول ۶- استراتژی SOAR

نتایج	آرمان	فرصت	قوت
R1 ایجاد سازمان های قانون مدار و جلوگیری از دخالت گروه های غیررسمی در تقسیمات سیاسی	A1 طراحی سازوکار نهادی - مدیریتی لایحه تقسیمات کشوری	O1 امکان هماهنگی و همکاری سازنده با دستگاه های مختلف در تقسیمات سیاسی	S1 مشارکت در نهادینه سازی مدیریت یکپارچه در تقسیمات سیاسی
R2 افزایش توان و تخصص عوامل کارگزار درجهت ایجاد ارتباط قوی با و پاسخگویی مناسب در لایحه تقسیمات کشوری	A2 رسیدن به چشم انداز ایران ۱۴۰۴ در تحقق لایحه تقسیمات کشوری	O2 تخصیص بهینه منابع مدیریتی در تقسیمات سیاسی	S2 تعیین حیطه نظارت و اجرا بین وزارت کشور و سازمان های تابعه
R3 کارایی مدیران در اجرای مدیریت تقسیمات سیاسی و ضرورت هماهنگی بین سازمانی و نهادی	A3 توسعه نهادی و همافزا در لایحه تقسیمات کشوری	O3 ایجاد سیستم مناسب جهت چاپکسازی در راستای مدیریت یکپارچه در تقسیمات سیاسی	S3 ایجاد مذکور در تن دادن به قواعد و معیارهای مشارکت پذیری مردم در تقسیمات سیاسی
R4 مطرح شدن لایحه تقسیمات کشوری به عنوان نمونه حکمرانی شایسته	A4 برطرف شدن سوء مدیریت در تقسیمات سیاسی	O4 افزایش آگاهی مردمی و ارتقا به مشارکت در تقسیمات سیاسی	S4 برداشتن گام های اولیه از سوی برخی سازمان ها و نهادها جهت هماهنگی با یکدیگر در تقسیمات سیاسی
R5 شکوفایی توانایی های نهادها و سازمان ها در مدیریت یکپارچه تقسیمات کشوری	A5 لایحه تقسیمات کشوری دارای مدیریت یکپارچه و به دور از تفرق ها و اگرایی ها	O5 تقویت فضای گفتمان مبتنی بر ضرورت توسعه مطلوب سرزمینی	S5 برخورداری مدیریت توسعه سرزمینی از منابع، توان و تجربه کافی
R6 پویایی قوانین مدیریت تقسیمات سیاسی در بستر زمان	A6 تصویرسازی پیامدهای روندهای کنونی در ساختار مدیریت سرزمینی	O6 ایجاد فرصت ارتباط مدیران با مردم و تعیین سازوکارها در لایحه تقسیمات کشوری	S6 وجود برنامه های کوتاه و بلندمدت مدیریتی در تقسیمات سیاسی

استراتژی SOAR شامل چهار بخش کلیدی است که شامل شناسایی قوتهای، فرصت‌ها، آرمان‌ها و نتایج سرزینی را نشان می‌دهد. جدول ۳-۵ راهبردهای تقسیمات سیاسی در توسعه می‌شود (ر.ک. جدول ۲-۵).

جدول ۱۰- وزندهی راهبردهای حاصله از مدل soar

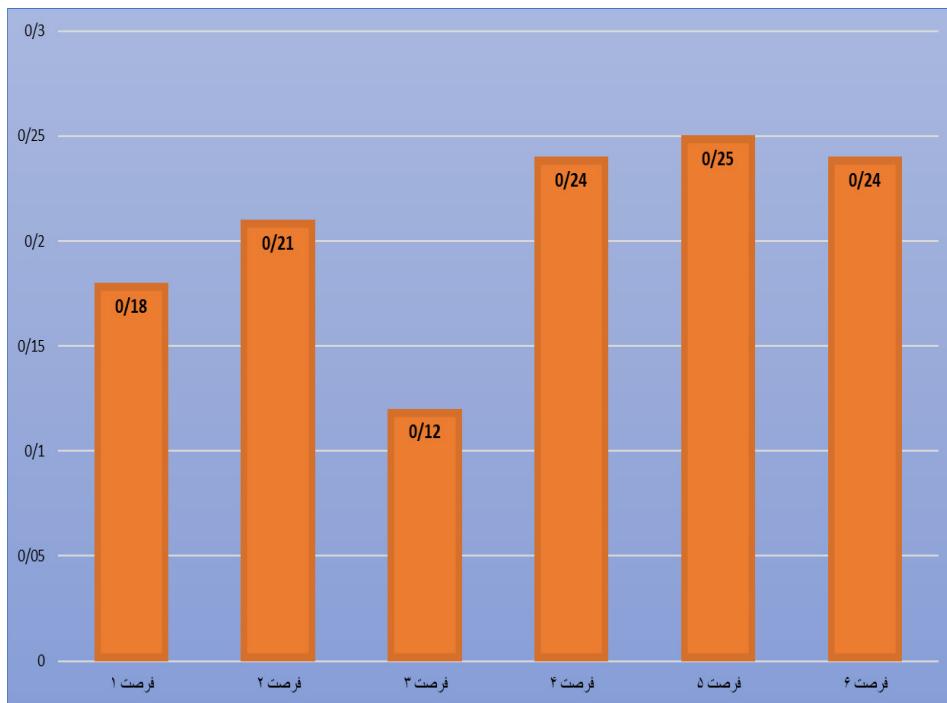
نمره	رتبه	ضریب	میانگین	عوامل کلیدی
۰.۳۲	۴	+۰.۰۸	۳.۸	S1 مشارکت در نهادینه‌سازی مدیریت یکپارچه در تقسیمات سیاسی
۰.۲۴	۲	+۰.۱۲	۳.۱	S2 تعیین حیطه نظارت و اجرا بین وزارت کشور و سازمان‌های تابعه
۰.۱۳	۱	+۰.۱۳	۳.۱	S3 الزام مدیران در تن دادن به قواعد و معیارهای مشارکت‌پذیری مردم در تقسیمات سیاسی
۰.۳۵	۵	+۰.۰۷	۳.۸	S4 برداشتن گام‌های اولیه از سوی برخی سازمان‌ها و نهادها جهت هماهنگی با یکدیگر در تقسیمات سیاسی
۰.۳۶	۶	+۰.۰۶	۳.۸	S5 برخورداری مدیریت توسعه سرزینی از منابع، توان و تجربه کافی
۰.۳۳	۳	+۰.۱۱	۳.۷	S6 وجود برنامه‌های کوتاه و بلندمدت مدیریتی در تقسیمات سیاسی
۱.۷۳	-	+۰.۰۷	۲۱.۳	جمع نقاط قوت
۰.۱۸	۲	+۰.۰۹	۱.۵	O1 امکان هماهنگی و همکاری سازنده با دستگاه‌های مختلف در تقسیمات سیاسی
۰.۲۱	۳	+۰.۰۷	۱.۴	O2 تخصیص بهینه منابع مدیریتی در تقسیمات سیاسی
۰.۱۲	۱	+۰.۱۲	۱.۶۶	O3 ایجاد بستر مناسب جهت چاپک‌سازی در راستای مدیریت یکپارچه در تقسیمات سیاسی
۰.۲۴	۴	+۰.۰۶	۱.۱	O4 افزایش آگاهی مردمی و ارتقا به مشارکت در تقسیمات سیاسی
۰.۲۵	۵	+۰.۰۵	۲.۴	O5 تقویت فضای گفتمان مبتنی بر ضرورت توسعه مطلوب سرزینی
۰.۲۴	۶	+۰.۰۴	۱.۸	O6 ایجاد فرصت ارتباط مدیران با مردم و تعیین سازوکارها در لایحه تقسیمات کشوری
۱.۲۴	-	+۰.۴۳	۹.۸۶	جمع فرصت‌ها
۲.۹۷	-	۱	۳۱.۱۶	جمع قوت‌ها فرصت‌ها
۰.۱۹۲	۶	+۰.۰۳۲	۲.۶	A1 طراحی سازوکار نهادی - مدیریتی لایحه تقسیمات کشوری
۰.۱۷۰	۵	+۰.۰۳۵	۲.۸	A2 رسیدن به چشم‌انداز ایران ۱۴۰۴ در تحقق لایحه تقسیمات کشوری
۰.۲۰۸	۳	+۰.۰۰۲	۲.۶	A3 توسعه نهادی و هم‌افزا در لایحه تقسیمات کشوری
۰.۱۲۹	۴	+۰.۴۳	۲.۷	A4 برطرف شدن سوء مدیریت در تقسیمات سیاسی
۰.۱۶۴	۲	+۰.۸۲	۱.۸	A5 لایحه تقسیمات کشوری دارای مدیریت یکپارچه و بدور از تفرقه‌ها و اگرایی‌ها
۰.۳۱	۱	+۰.۳۱	۱.۷	A6 تصویرسازی پیامدهای روندهای کنونی در ساختار مدیریت سرزینی
۱.۱۷	-	+۰.۰۵	۱۴.۲	جمع آرزوها
۰.۳۳	۳	+۰.۱۱	۱.۹	R1 ایجاد سازمان‌های قانون مدار و جلوگیری از دخالت گروههای غیر رسمی در تقسیمات سیاسی
۰.۲۶	۲	+۰.۱۳	۲.۳	R2 افزایش توان و تخصص عوامل کارگزار در جهت ایجاد ارتباط قوی با و پاسخگویی مناسب در لایحه تقسیمات کشوری
۰.۱۴۲	۱	+۰.۱۴۲	۲.۱	R3 کارایی مدیران در اجرای مدیریت تقسیمات سیاسی و ضرورت هماهنگی بین سازمانی و نهادی
۰.۱۲۵	۵	+۰.۰۲۵	۱.۹	R4 مطرح شدن لایحه تقسیمات کشوری به عنوان نمونه حکمرانی شایسته
۰.۱۲۸	۴	+۰.۰۳۲	۲.۳	R5 شکوفایی توافقی‌های نهادها و سازمان‌ها در مدیریت یکپارچه تقسیمات کشوری
۰.۰۰۸۴	۶	+۰.۰۱۴	۲.۱	R6 پویایی قوانین مدیریت تقسیمات سیاسی در بستر زمان
۱.۰۷	-	+۰.۴۵	۶.۳	جمع نتایج
۲.۲۴	-	۱	۲۰.۵	جمع نتایج و آرزوها

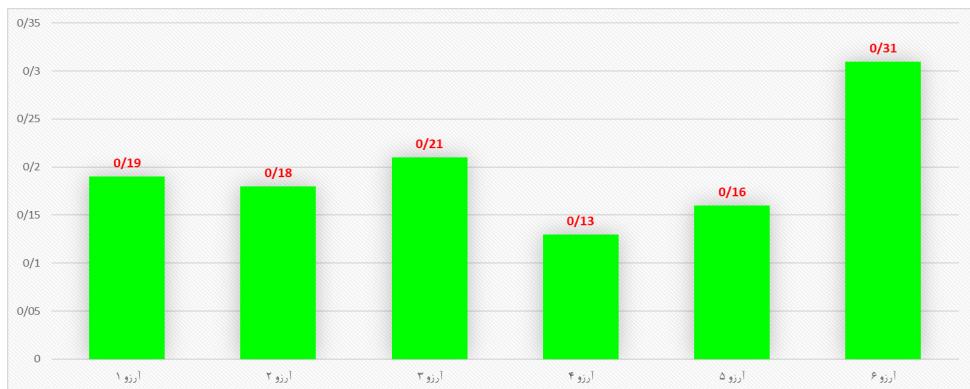
شکل ۸- اوزان نقاط قوت مدل راهبردی SOAR در لایحه تقسیمات کشوری

شکل ۹- نشان می‌دهد که تقویت فضای گفتمان مبتنی بر ضرورت توسعه مطلوب سرزمینی دارای بیشتری اثر در تقسیمات سرزمینی کشور می‌باشد.

شکل ۸- نشان می‌دهد که میزان وزن برخورداری مدیریت توسعه سرزمینی از منابع، توان و تجربه کافی از اهمیت بیشتری در توسعه تقسیمات کشوری برخوردار است.

شکل ۹- اوزان فرصت‌ها مدل راهبردی SOAR در لایحه تقسیمات کشوری

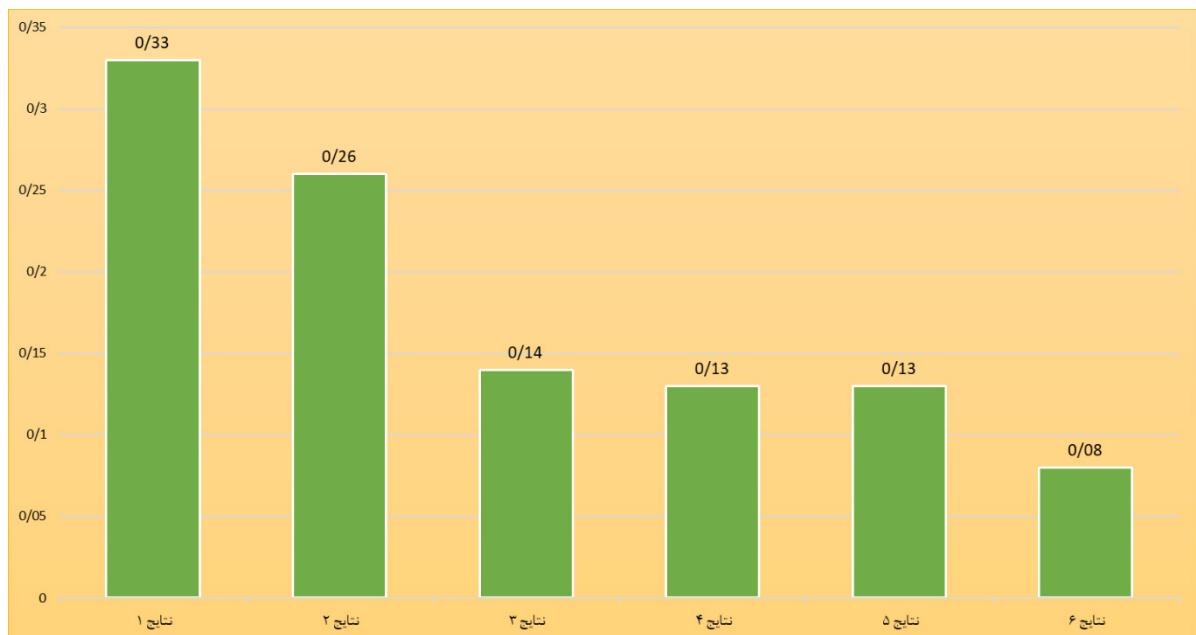
شکل ۱۰- اوزان آرزوها مدل راهبردی SOAR در لایحه تقسیمات کشوری

بحث و نتیجه‌گیری

تقسیمات کشوری سازماندهی اداری - سیاسی برای تسهیل در اعمال حاکمیت دولت، شیوه مدیریت و تصمیم‌گیری و همچنین انتظام نوع و نحوه رابطه دولت - ملت و ملت با ملت و ملت با فضا می‌باشد. در همین ارتباط محدوده‌های متوازن تقسیمات کشوری در واقع ظرف مکانی به شمار می‌رسند که می‌توان آن را فصل مشترک تمام پدیده‌های عینی و غیرعینی نظریه منابع طبیعی جمعیت، سنت و فرهنگ فعالیت زیرساخت‌ها تشکیلات، روابط، حرکات و ... دانست که به تبع پیشینه تاریخی، نظام حکومتی، ضرورت‌های سیاسی و اجتماعی - اقتصادی در ظرف زمان انتظام و آرایش خاصی به خود می‌گیرند. هدف از تقسیمات کشوری، عبارت است از:

شکل ۱۰- نشان می‌دهد ایجاد سازمان‌های قانون‌مدار و جلوگیری از دخالت گروه‌های غیررسمی در تقسیمات سیاسی مؤثر می‌باشد.

نتایج نهایی مدل راهبردی نشان می‌دهد، برای تحقق راهبردهای مدیریت سرزمنی در قالب تقسیمات سیاسی، باید درجهٔ چاپک‌سازی بسترهاي مدیریتی و نهادی با درنظر گرفتن فضای گفتمان مبتنی بر ضرورت توسعه مطلوب سرزمنی و تشدید ترتیبات نهادی و میان نهادی مبادرت ورزید تا سازگاری و انسجام لازم در مدیریت تقسیمات سیاسی در توسعه سرزمن را داشته باشیم.

شکل ۱۱- اوزان نتایج مدل راهبردی SOAR در لایحه تقسیمات کشوری

اداره بهتر امور منطقه‌ای و محلی؛ نظارت سیاسی و اعمال سیاست‌های دولت مرکزی؛ ایجاد وحدت و امنیت ملی؛ توسعه هماهنگ و پایدار؛ فراهم کردن زمینه برای عرضه خدمات و تأمین بهتر نیازهای اساسی مردم و توسعه رفاه اجتماعی و اقتصادی؛ نظارت سیاسی برای رسیدن به هدف‌های ملی و جلوگیری از ناهمجاري‌ها، ناراحتی‌ها، تجزیه‌طلبی‌ها و...؛ فراهم کردن زمینه مساعد برای مشارکت مردم در سرنوشت سیاسی، اقتصادی و فرهنگی خود و ایجاد توسعه منطقه‌ای و پایه‌گذاری چارچوب فضایی و جغرافیایی لازم برای گسترش سازمانی و اداری دستگاه‌های دولت مرکزی. به طور کلی، هدف از تقسیمات کشوری که مورد توجه تمام نظامهای سیاسی است - تأمین خدمات و امکانات برای مناطق نیازمند و آسان کردن حاکمیت دولت تا پایین‌ترین سطح سیاسی در پهنه کشور است. برای رسیدن به این هدف، نظام تقسیمات کشوری باید به گونه‌ای کارآمد طراحی شود تا کمترین تنش و بیشترین هماهنگی و همکاری دوسویه را در مناطق و بین سرزمین‌های همچوار کشور ایجاد کند و زمینه لازم را برای توسعه منطقه‌ای فراهم آورد.

نتایج یافته‌های تحقیق حاضر با نتایج سایر تحقیق‌ها، از جمله: (احمدی پور، ۱۳۸۵) تقسیمات کشوری و بی‌ثباتی سیاسی، (رشیدی، ۱۳۹۵) آسیب‌شناسی تقسیمات کشوری، (طفی، ۱۳۹۵) سازماندهی سیاسی فضا همخوانی و سازگاری دارد. شایان ذکر است جدای اشتراکات فوق، برخی نتایج این تحقیق، به ویژه در یافته‌های کمی «در سطح متغیرها» و همبستگی از وجود تمایز نسبت به دیگر تحقیق‌ها است.

در این پژوهش تلاش شد تا با استفاده از مؤلفه‌های تقسیمات سیاسی تصویری از وضعیت لا یکه تقسیمات کشوری با تأکید بر توسعه پایدار سرزمینی ارائه شود. یافته‌ها نشان می‌دهند که از منظر تعدادی از متخصصان و مدیران ارشد، مهم‌ترین موانع در قوانین و لایحه تقسیمات کشوری بهمنظور توسعه سرزمینی ضعف نگاه

جدول ۹- جمع‌بندی یافته‌های مدل‌ها

نتیجه نهایی	تحلیل مؤلفه‌ها	مدل
قانونی دارای بیشترین امتیاز سیاست‌گذاری کمترین امتیاز	قانونی، ۸۰/۱۶ سیاست‌گذاری ۵۸/۶۱	آزمون میانگین
وزن مؤلفه‌ها به ترتیب از بیشترین همبستگی به کمترین همبستگی: قانونی، مدیریتی، نهادی، محتوایی و سیاست‌گذاری	همبستگی قانونی مدیریتی ۰/۶۴۹ همبستگی سیاست‌گذاری و نهادی ۰/۲۷۲	ضریب همبستگی
مقادیر ویژه هر دو مؤلفه نسبت به سایر مؤلفه‌ها دارای بیشترین امتیاز است و همچنین دو متغیر اجرایی شدن مصوبات لایحه تقسیمات کشوری و میزان واگرایی ذی‌نفعان و ذی‌نفوذان در فرایند تصمیم‌گیری تقسیمات کشوری دارای امتیاز بیشتر نسبت به متغیرهای پژوهش است	مؤلفه قانونی و مدیریتی	تحلیل عاملی

- Agnew, J., & Muscarà, L. (2012). *Making political geography*: Rowman & Littlefield Publishers.
- Bairoch, P. (2013). *The economic development of the Third World since 1900*: Routledge.
- Crawford, J. (2019). *Brownlie's principles of public international law*: Oxford University Press, USA.
- Geldermann, J & , Rentz, O. (2000). Bridging the gap between american and european MADM-approaches. Paper presented at the 51st Meeting of the European Working Group Multicriteria Aid for Decisions, Madrid.
- Jones, M., Jones, R., Woods, M., Whitehead, M., Dixon, D., & Hannah, M. (2014). *An introduction to political geography: space, place and politics*: Routledge.
- Kitchin, R., & Thrift, N. (2009). *International encyclopedia of human geography*: Elsevier.
- Muir, R. (2015). *Modern political geography*: Macmillan International Higher Education.
- O'loughlin, J., Toal, G., & Chamberlain-Creangă, R. (2013). Divided space, divided attitudes? Comparing the Republics of Moldova and Pridnestrovie (Transnistria) using simultaneous surveys. *Eurasian Geography and Economics*, 54(2), 227-258.
- Polèse, M. (1999). From regional development to local development: On the life, death and rebirth (?) of regional science as a policy relevant science. *Canadian Journal of Regional Science*, 22(3), 299-315.
- Sanderson, M. R. (2018). *The Sociology of Development Handbook*. In: SAGE Publications Sage CA: Los Angeles, CA.
- Vartanian, O., Navarrete, G., Chatterjee, A., Fich, L. B., Leder, H., Modroño, C., ... Skov, M. (2013). Impact of contour on aesthetic judgments and approach-avoidance decisions in architecture. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 110(Supplement 2), 10446-10453.
- Wilk, W. (2004). The effect of changes in administrative division on the economic position of the largest cities in Poland. *Miscellanea Geographica*, 11(1), 241-247.

به توجه به نکات مذکور و همچنین بازبینی کارشناسی و علمی لایحه تقسیمات کشوری مطابق با وضعیت متغیرهای مشخص شده در این تحقیق می‌باشد.

پیشنهادها

- در جهت بهبود کارآمدی و اثربخشی لایحه تقسیمات کشوری در توسعه پایدار سرزمینی پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:
- تقویت نگاه کارشناسی و فضای گفتمان مبتنی بر ضرورت توسعه مطلوب سرزمینی از قانون گذاری گرفته تا اجرا و نظارت.
- تصویرسازی پیامدهای روندهای کنونی در ساختارهای مدیریت سرزمینی بهویژه از منظر قانون گذاری.
- طراحی سازوکار نهادی-مدیریتی بهصورت علمی و دقیق مناسب با ساختارهای تاریخی-جغرافیایی سرزمین و نیاز موجود.

منابع

- احمدی‌پور، ز. & منصوریان، ع. (۱۳۸۵). تقسیمات کشوری و بی ثباتی سیاسی در ایران (۱۲۸۵-۱۳۵۷). *ژئولوژیک*، ۲(۳): ۶۲-۸۹.
- بانک اطلاعاتی تقسیمات کشوری ایران بر اساس استان، شهرها، روستاهای آخرين بروز رسانی تا (۲۸/۱۱/۱۳۹۸) حافظ نیا، م. و قالیباف، م. (۱۳۸۰). راهبرد توزیع فضایی قدرت سیاسی در ایران از طریق توسعه نهادهای محلی. *تحقیقات جغرافیایی*، ۶۱(۲): ۳۹-۶۱.
- رشیدی، م. پور، ع. ع. شکری، ر. ا. ح. و سعیدزاده، م. (۱۳۹۵). آسیب‌شناسی ژئولوژیکی تقسیمات کشوری ایران از منظر آمایش سرزمین. *نشریه جغرافیای سیاسی*، ۱(۳)، ۱۵۵-۱۸۶.
- کاویانی راد، م. (۱۳۹۲). پردازش مفهوم «قلمرو» از منظر جغرافیای سیاسی. *برنامه‌ریزی و آمایش فضا*، ۴۳-۶۲: ۱۷.
- علی‌الحسابی، م. & داشمند، س. (۱۳۸۷). ارزیابی ظرفیت هم‌جواری قلمروهای فضایی در واحد مسکونی. *نشریه بین‌المللی مهندسی صنایع و مدیریت تولید (فارسی)* (نشریه بین‌المللی علوم مهندسی)، ۱۹(۶) (ویژه‌نامه مهندسی معماری و شهرسازی).
- لطفی، ح. (۱۳۹۵). *سازماندهی سیاسی فضا بر اساس شاخص‌های توسعه پایدار در پراکنش فضایی نابرابری‌های ناحیه‌ایی در سه استان خراسان بزرگ*. *پژوهشنامه خراسان بزرگ*، ۷(۲۴)، ۷۵-۹۰.
- مجتبه‌زاده، پ. (۱۳۹۵). درآمدی بر فلسفه روابط جغرافیا و سیاست. *سیاست*، ۴۶(۳۷)، ۲۲۹-۲۴۸.